

Цетиње, 6. октобра

Конвенције, савези, револуције, делегације, емиграције, зајмови, антреви-јања и експозе-вања! Ко да им ухвати краја и конца? У захукталости ове брзе полке на грудвастом паркету Европе е да ли може сваки да стигне појаве и да их пажљиво умотри и оцијени.

Послије војне конвенције, за коју рекоше да је између Турске и Румуније закључена, почеше у велико да говоре о балканскоме савезу, који би се имао уговорити између Србије, Бугарске и Црне Горе, у даљем реду и Грчке. Има у српској јавности мађионичара, који склапају савезе преко ноћ, неволећи рачуна о ономе што је јуче било. До јуче крв и нож на Црну Гору, данас, као да ничега није било, падају нам на уста да се љубе, нос да нам разбију. Зову нас у братски савез. Док је Аустро-Угарска удешавала анексију, Бугарска проглас независности, а Турска свој препорођај, државници Пашићеве сорте у Београду удешавали су у Србији и ван ове организацију за сложну хајку на Црну Гору, задобивши на познати начин листове у Новом Саду, Загребу, Сарајеву, Мостару, Дубровнику, на чак и у Котору. Особити успјех мислили су да су постигли кад су нас подјелили једним непријатељским листом у самом Котору. Сад је та неспрска политика претрпела слом, и сад — ходите браћо Црногорци да се изљубимо, ходите у савез! Ни сама анексија није их уразумјела већ су хајку наставили и послјегње. Изгледа да их је турско-румунска конвенција мало више нестријезнила. Изгледа, јер, увјерени смо, кад и ту ударе главом о зид, почеће опет старо. Опет ће им Црна Гора бити на путу; не ни Турска, ни Бугарска, ни Румунија, ни Аустро-Угарска.

Али да не претичемо догађаје. На реду су савези. Листови јављају да су преговори између Србије и Бугарске већ отпочели. Пашић тражи оно што је најмање: да Бугарска призна Србији њене интересе у Македонији. А где је Македонија? Где је и докле иде Стара Србија? То је питање Пашићу — Хекуба! Је ли паметно тражити од Бугарске оно што није у њеним рукама? До препорођаја Турске могло је још и ријечи бити о неком признању интереса у Македонији од стране Бугарске, данас је Турска тако све стегла у рукама, да Бугари неће никакав луксуз учинити ако поклоне оно што није њихово и што је сад више турско но икада. Оставимо их нека се погађају, а ми се осврнимо на оно што гроф Ерентал у одбору мађарске делегације за спољне послове гуди. Кад се рашчуло о турско-румун-

ској војној конвенцији, споразумне силе заговориле су о поремећеној равнотежи. Сад се за ту фразу хвата гроф Ерентал, па хоће и он да се брине о равнотежи. Он, а још више његов хорал у штампи, наглашују, да Аустро-Угарска има да се стара да се ни на Балканском Полуострву не поквари равнотежа. Она амо има својих интереса, и тијој интереси диктују да не допусти никакве промјене међу нама, које би биле противу њене воље. Ту се отворено циља на балкански савез. Гроф Голуховски није допустио царинско зближење, гроф Ерентал не да политичко. Без саизвољења његовог не смије мо међу собом ни живјети у љубави. Пашић неће љубав с Црном Гором, гроф Ерентал му не допушта љубав с Бугарском. У пуном значају ријечи Аустро-Угарска хоће да буде татор свима нама у овој „дјечијој соби“, како назива Балканско Полуострво. Не мари ништа што гроф Ерентал по хиљадити пут изјављује да не мисли да се мијена у туђе ствари.

Балканске мале државице добиле су дакле старогца Равнотежа се без његовога благослова не смије покварити, а равнотежа је ово што он за тако огласи.

Имамо сад пред собом двије невидовине силе које се боре: једну из Београда, која ствара савезе преко ноћ, и другу из Беча, која те савезе обдан руши.

Што се Црне Горе тиче, она ни-коме неће задати главобоље. Остатке вјерна великим задаћама Српства, али неће ни за намању једнога Пашића. Осим тога у Црној Гори није дегенерисан политички морал, да би могла не водити рачуна о карактерима из блиске прошлости. Она не може навући стид на своје образе и пружити руку ономе, који јој је слао бомбе и организовао Српство ван граница Србије да сложно устане на Црну Гору. Она остаје при ономе што је на овоме мјесту више пута наглашено: Србија нам је драга, али не прихваћамо свачију руку која нам се у име њено пружа. Своју дужност према Српству чинићемо мимо Пашића, и испуњаваћемо је како будемо најбоље разумјели.

Незвани тутори могу с те стране спокојно спавати.

Али друго нешто има што може пореметити равнотежу. Не мислимо равнотежу сила, него мира. То је Турска.

Турци су нам границу запалили. Српски се домови пуше испод пепела, а њихови обитаваоци листом пређоше нашу границу да спасу голу душу. У опште вас српски живаљ у Турској бачен је под ноге и немилосрдно се гази. Газе се наше школе, наше цркве, наши свети олтари. Цивилизована Европа

не валази да то вријеђа наше осјећаје, нити гледа у том повреду својих хуманих принципа. Не тиче се то ње. Она проналази генерала Валдерзеа и шиље војне експедиције чак у Китај кад само и један њихов човек погине. Кад на њеним праговима гине један читав народ, она то мирно гледа. Чак ласка Турцима, жели им да учврсте нови режим и пружа им преко наших глава пријатељску руку.

Немамо астрономског стрпљења да утакно проучавамо психику оваке Европе и прилике на небу турском, које нам оваку судбину прописују, али имамо грдно много воље да пронађемо какав коректив, не би ли се те прилике малчице измијениле, како наш живаљ не би више био остављен на милост и немилост заштијекне хуманости.

Кривичком правдом Турска је напунила нашу земљу емиграцијом, а колико нам је она тешка, нека се ушита Аустрија, која се пожалила чак и Европи кад је оно послјегне невеселиске пушке нагрнуо народ у Далмацију да се спасе. А Аустрија је о Црне Горе и већа и богатија.

Цетиње, 6. октобра
Према овоме саопштењу, српски државни сабор, који је изабрао за председника Милоша Поповића, упутио је у Београд и Сарајево делегацију, која ће се састати у Београду са српским државницима. Ова делегација ће бити предвођена грофом Еренталом, који ће похаљати српску вољу.

Ово што је гроф Ерентал, Аустро-Угарска упутио у Београд и Сарајево, јесте српско државно саопштење.

Ових дана борбени уговорити српство је саставило свој програм за ове године.

Груписано српско државно саопштење, које су у српско државно саопштење, објавило у Београду, под овоме наслову: „Српски државни сабор“.

На Паризу јављају да ће се отворити парламентарна комисија, која ће истраживати о овим годинама револуције и државно питања са Црном Гором, Србијом и Бугарском.

Ових дана је у српско државно саопштење, да Марија Ковачић, која је писала врло лијепе и интересне писме и пријазњиве.

Угарска према Аустрији

Међу спорним питањима између Угарске и Аустрије крај самосталне банке многа се коња dome и о заједничкој војсци. Угарска би хтела, да и на војску има већа права него до сада како би послала јача угарска обилежја, чему се до сада Аустрија противила. Како је угарски сабор на окупу, а и делегације отпочеле су већ свој рад, то је Угарска поново изашла са својим захтјевима о војсци.

Бечки „Vaterland“ јавља, да ће Мађари захтјевати ове промјене у војничким уредбама:

1. Да се химна „Боже живи“ има укључити у свима угарским пуковима, а место ње увести мађарска краљевска химна.

2. Укључити се наслов „државни министар рата“ у једној и другој ноли монархије, а уводи се „и и. кр заједнички министар рата“.

3. Уводи се угарски грб код свих угарских пукова, те долази покрај досадашњег аустријског грба на појасима, чакмама, пуцањима итд.

4. Уводи се мађарски заповједни језик код свих угарских пукова. Придржавају се само ове немачке заповједне ријечи: „Halt!“, „Marsch!“, „Ruh!“.

5. У погледу застава захтјевају Мађари: Или самосталне мађарске пуковске заставе у црвено-бијело-зеленој боји са еликом Мајке Божије место угарског грба, или досадашње заставе с угарским грбом и мађарском тробојницом.

Револуција у Португалу

Стање у Португалу — Борбе са свештенством.

Сад су тек почеле да долазе вјести о појединостима револуције у Португалу, где је проглашена република и где револуционари стоје без икакве сметње на управу земље. И ако се јавља да је револуционарима испало за руком, да уведу ред и да поврате мир, ипак о редовним приликама у Португалу још је прерано говорити, пошто револуционари још једнако морају да савладају роялисте, а нарочито им велике брине задатке свештенства, које не може никако да се помири са новим стањем и да дозволи републиканцима да раде нити хоће.

Из земље је изгнано преко 7000 калуђера и општина.

Према је народ јако бијесан на манастире, постоја припремана влада с њима врло опрезно. Калуђери су се борили из заседе бомбама. Влада намјерава подземне ходнике издмити сумпором, да растјера сакривене калуђере.

Калуђери су интерниране у манастире али њиховим породицама је дозвољено, да их одведу кућама.

Свјетина је опсјетала станицу до касно у ноћ, те нападала на калуђере, које су војници отиремали из града.

Сировод шесторице наших револуционараца је одгођен био за недељу, јер је била бојазан, да би се страсти могле разбујати.

Црква су биле затворене. Свештеници су се поклеквали. Свети се окривају да судије изврше, но касније се онај бачио из прозора на окупљене свештенике.

Службени лист је објавио данас декрет, којим се на основу старог португалског закона томе из земље судити и свештеници долазе компромитаци. То се има извршити одмах. Истог дана су распуштени сви манастири и црквене, кошти и релigioзни друштва.

Добротворна друштва су сачувана и инвентарисана дојора језуита припаднице држави, а до осталих дојора одлазиће се касније ит. гледају уговори и међу државом и државом.

„Agence Havas“ јавља из Лисабона да се на читавом револуционарном порећу ит. гледају онаја антиклерикална глум. Народни долазе долазе вјести о новим намерама на религиозна насеља. Пошто је бојазан, да би се ови напади могли одвијати умножити, одржаће се поједине мере сигурности. Војници који су придржали у кућу језуитске дружбе, који су је испразнили. По за то се развио очајан бој код манастира Тренас, гдје је било 150 калуђера. У току ове борбе одлићено је 12 милосрдница лако.

Антиклерикални покрет заузима све више маха. Сваки свештеник, који се покаже на улици, бива злостављен. Према сада и калуђери и свештеници излазе на улицу само у грађанском одијелу, ипак их руља врло често понови, прогача, падује на њих у туће их. Ово се мора свакако осудити. Свјетина непрестано тврди, да је језуити изазивају, јер пуцају из манастира.

Језуитски ред је дао овет изјаву, да ни један члан дружбе није у опште имао никада оружја у руци. Вођство реда већ све спрема, да се иседе сви чланови.

Велики број хапшења језуита ушљелио је само ради тога, да не буду они поубијани од бијеснога народа.

Некадашњи папски нунци је на станици у Карпену нападнут од великога мноштва свјетца.

Само спретиност старјешине постаје има се захвалити, да кардинал није пострадао.

Програм нове владе у главном је сачињен: Преустројство војске одбране и на копну и на мору, развијање народног одгоја, укидање инквизиционих мера, независност суда, слобода савјесности, потпуно одицање цркве од државе, увођење дјавних школа, обустава вјерске обуке, јачање вјерске.

Српство

Бешевићев аероплан. У загребачким „Народним Новинама“ д-р Милан Иванчевић написао је чланак о аероплану, што га је измислио познати српски писник Стево П. Бешевић. Он се о изуму Бешевићу врло похвално изразио. Бешевић је патентирао посебну конструкцију сједишта свога „Сокола I“. Устројство научним круговима се посумњало, да ли би се могао успијешно извести тај проблем, да се сам апарат миче око вертикалне осе окруде поводе. За то је код „Сокола II“, заменио Бешевић окруду гондолу са четиријестом кошаром са 2-3 сједишта. Већ је израдио и „Сокол III“, који има нешто другачија крила. Кад овога је модела ријешен проблем стабилитета на особити начин – аутоматски. Чим мотор престане радити, рашире се аутоматски неколике плоче, које апсолутно онемогућују, да се апарат или преврне или падне. Осим тогачија енергија вјатра долази директно између крила, чиме се повећава брзина и стабилност. Још је један модел „Змај I“, који има облик змаја. Крила су му на периферији покретна, а тиме се управља апаратом, који би требало да буде особито брз, удржљив и сигуран. Сви модели се даду врло брзо раставити и опет сложити. Д-ру Иванчевићу је Бешевић и демонстрирао лист свих модела, па се он не може доста надивити лакоћи лијега.

Словенство

Спомен-плоча Станку Вразу. Његос се навршило равни 100 година од рођења славног pjesника и народног бораца Станка Врзана. Да се овјековјечити спомен на тога славног Изира, ријешила су „Браћа Хрватског Змаја“ подићи плочу споменицу на кућу у којој је pjesник умро (недданњи „Народни Дом“ и музеј, а данас: Сто седморце) у Опатској улици у Загребу. Плоча ће се подићи тихо и без икакве славе, да не буде привора ни с које стране. На дан открића плоче приредиће „Браћа Хрватског Змаја“ споразумно са домаћим књижевним друштвима академију за спомен славном pjesнику „Ђулачићу“.

Измирење Чеха и Нијемаца. Познато је, да је постигнут споразум између Чеха и Нијемаца. За сада у толико, да је чешки сабор могао у првим сједишцима мирно радити. Саду су настале нове смутње, које би могле споразум опет разбити. Нијемци захтијевају, да се у граду Прагу уз чешки језик уведе и њемачки. У Прагу је њемачка мањина незнатна, па је управа сасвим чешка. Саду „Одбор њемачког друштва“ пријети, да ће радити против споразума, ако се не уведе у општини њемачки језик. Влада је у том смислу измијела приједлог, али су посланици града Прага с начелником Грошом противни томе.

Избори у Хрватској. Избори у Хрватској и Славонији расписани су за 15. ов. мјесец. У то име изашло је посебно издање „Народних Новина“. Један једини дан одређен је за изборе, што се још никад није догодило. Ужи избори, а тих ће бити много овог пута, биће другог дана, то јест 16. ов. мјесец и то само онда, ако се избор установи на сам дан избора. Буде ли резултат избора устављен дан послје избора, биће ужи избор 18. ов. мјесец. Очекује се, да ће ужих избора бити необично више, него их је било икада прије. Сада ће се на име за мандате борити више кандидата; биће их по шест и више у некојим котарима. Узмимо само поједине странке: Хрватско-српска коалиција, Томашевићева странка, Старчевићева странка права, Странка права, Сељачка странка, Срби радикали. Биће кандидата и изван круга ових странака, такозваних дивљака, а можда ће се истакнути и који велики Нијемац па и Мађар.

Црногорски број „Б Виле“

III. „Босанска Вила“ и др. Ђоровић

Да сведемо. Још у уводу ових чланака ми смо нарочито изјавили како нимало нијесмо задовољни бројем „Б. Виле“, којем је заступљена књижевност у Црној Гори. Тада смо истакли и зашто нијесмо задовољни и констатовали да је он далеко од онога што је могао и требао бити. И из свега онога што смо до сад изложили, као год и из појединијех изјава самих писаца, јасно је, да је општем бројем учињен атак како на књижевност нашу, тако и на саме писце и да сешло нарочито на то, да се наши писци омаловаже и књижевност у нашој земљи подијели, да се прикаже што слабија. Зато и цио „црногорски“ број „Б. Виле“ одише неком нарочитом тенденцијом.

Ми смо потпуно свјесни да се ни радима, ни писцима не можемо такмичити са појединим српским крајевима, али исто тако знамо да није никаква забуда што тврдимо, да „црногорски“ број није ни из близга представник наше књижевности онако као што је рецимо војвођански број представник књижевности у Војводини. Ни у босанско-херцеговачком, ни у србијанском, ни у војвођанском броју, добро знамо, нијесу заступљени сви писци из тих крајева, што су представљени радovima својим тако, да би се по њима могли оцијенити, али ипак су сви ти крајеви бар по писцима заступљени тако, да се и приближно могу оцијенити књижевне прилике у њих, док се то за „црногорски“ број не може рећи.

А то је зато што уредник „црногорског“ броја и није имао намеру да овим бројем ствара бар приближну слику наше књижевности онако као што се тиме ишло другим бројевима, већ напротив настојавао је, да овај број и по садржини и по писцима и по самом распореду одваја како би што више заостао од осталих и био што гори и мршавији. Руководи се тиме, он је зато поједине радове или десетковао и скраћивао по својој вољи, како му је где требало, или их уопште није ни пуштао; зато је најзад и саму садржину тога броја удеоно како му је најгодније било да постигне оно за чим је ишао.

У ранија два наша чланка ми смо јасно утврдили, да се уредник служио заједном тенденцијом и да је само зато „црногорски“ број испео онакав какав је, те зато он и спои сву одговорност за такав његов рад, који заслужује сваку осуду и презирање.

И ако мотиви ове тенденције његове нијесу јасни, ми бисмо још и могли да их назремо и с погледом на личност др. Владимира Ђоровића чак и да разумијемо, али нам се намеће друго, много веће питање: тај и такав рад његов хоће ли моћи и смјети да одобре и они око њега, први уредник листа Кашиковаћ, за кога овамо само и знамо, и остали чланови редакционог одбора „Босанске Виле“?

Ми смо отворено и јасно изјавили и утврдили, да је „црногорски“ број атак на наше писце и нашу књижевност и да је он с планом упушен од стране др. Ђоровића. Ако остали што се нацрцало чело тога листа, и раније нијесу уживали послите овога нашег плагања видеће то, и онда настаје питање: хоће ли омијати и такав рад дозволити и одобрити хоће ли се солидарисати са њиме и од књижевног листа дозволити да се праве бустије за поједине личности, које би га хтјеле да спуште на ново обичног политичког листића за своје задње намере ни мало чисте и поштене; хоће ли пропустити да овај књижевни лист служи за лествице појединих политичких спекуланата, помоћу којих би да дођу до своје мете? Хоће ли или не?

Ако ћутке пређу преко свега овога и нарочито се не оградe од овога одвратног рада, значи да су му савременци и да су готови заједно с њиме подијети и сву одговорност за овај и овакав рад и онда ће нам оставити потпуно одријешене руке, да би смо били безобавни и према њима и према листу као они према нама и онда ћемо знати шта нам ваља чинити. Ако пак с тиме нијесу солидарни и не желе да дијеле одговорност са њиме, онда се с правом очекује да се изјасне. То је у интересу како њих самих, тако и самог листа, на који смо до сада гледали само као на књижевни лист, али не и на бусију појединих политичких измеђара.

Или ипак. Ту средине нема. Право је бар да знамо с киме имамо посла и онда ћемо се већ знати равнати и радити како за најбоље нађемо, да бисмо од овога и сличних атака одбранили и себе и књижевност нашу, која прије има права да од књижевних листова очекује потпору, него подметање и закулисано роване.

Што се тиче наших увријеђених писаца, према којима је „Б. Вила“ била овако некоректна и несолидна, увјерени смо, да ни они неће ову ствар олако пропустити и да ће учинити све колико до њих стоји, да пред јавношћу жигошу овај атак на њих и књижевност нашу.

Жалосно је у опште што је до овога дошло. Али ће бити још жалосније по оне, који су све ово инсценирали и који су се тако ниско спустили, да су заборавили на све обзире и не бирајући средства насрнули на друге безочно и дрско.

Д-ру Ђоровићу ово није првина да неполава своју мржњу, злобу и пакост према писцима из наших крајева. Он се и раније заборављао толико, да се из чисто породичних обзира бацао блатом на друге и свима силама настојавао да омаловажи друге. То му је пролазило, па држи, да ће му и од сада пролазити.

Али се дуго вара. Ако му се отварају ступци „Б. Виле“ и префутно одобрава од стране оних, који су око тога листа, запустиће му се уста оданде одакле се није надао.

То вријеме није далеко. Терао је листу, али ће истјерати курака.

Кратке вијести

Болест српског престолонашљедника. Иза војних вјежба код Ниша осјећао се врло зло престолонашљедник Александар, те је легао у кревет. Љекари су након дугога виећања констатовали трбушну пошалину (тифус). Краљ је позвао одмах из Беча специјалисту к болесноме принцу. Стање је доста опасно, али је сада кренуло на боље.

Скупштина у Србији. На дан 2. октобра је отворена скупштина. За председника је изабран Андра Николић.

Русија и Њемачка. Службени лист „Росија“ слави пријатељство између царева Николаја и Вилхелма те изриче радост, да се са њиховим састанком документирало старо пријатељство, које веже Русију с Њемачком.

Мемоари краља Емануела. Краљ Емануел пише мемоаре о догађајима пошљедњих дана. Помаже му краљица мати Амалија. Према жељи ујака од Опорта, краљ је промијенио прве странице рукописа. Приписе рукописа биће достављен свим светским листовима, а у Португалу ће се дијелити као листе.

Шпањолска и Португал. „Matin“ донаша интервју шпањолског министра председња Каналејаса о држању Шпањолске према Португалској републици. Каналејас је истакао, да ће се држање Шпањолске равнати према држању Француске и Британске. Исто тако неће прогласити републике Португал утицати на политички положај у Шпанији ни на њезино држање према Ватикану.

Нови ред у Португалу. Министарско виеће израдило је нови изборни закон са општим правом гласа. Осим тога је готов закон о потпуном одијељењу цркве од државе. Оба закона ступају на снагу овај недеље на темељу диктатурне власти.

Оркан. Ових дана је на обалама Ирске и Шкотске владао силан оркан. Један број је потпуно изнемао, те су се осим два морнара, на очиглед силне свјетлости, утопили сви морнари и путници. Вијести о сличним катастрофама стижу сваки час.

Дневник

Дзорске вијести. Њ. В. Краљ Господар отпутовао је у недељу у Никшић, а Њ. В. Књаз Петар, који се до сада бавио на Тополици, допутовао је на Цетиње.

Гроф Ерентал о Њ. В. Краљу Николи. Гроф Ерентал држао је у одбору мађарских делегација говор о спољној политици, па је додирнуо и проглас наше Краљевине, којом се приликом ласкаво изразио о Њ. В. Краљу.

Краљ Црне Горе и његов народ. Угледни буенос-аиршки лист „La Nación“ донио је од свог дописника из Париза Е. Гомез Карила чланак у коме је са великом симпатијом проговорно о Њ. В. Краљу Господару и Црној Гори. Ту је изложено како је Краљ Господар потпуним правом заслужио наслов краља, да је сам то краљевство створио, да је старо орлово гнијездо претворно у слободан, поносан, радан и изображан народ, као и да је својом одважношћу и организаторским духом подигао Црну Гору до нечувене висине.

Састанак царева. Сјутра се састају у Потсдаму цар руски Николај и цар њемачки Вилхем. У новембру вратиће цар Вилхем посјету цару Николи.

Отклоњен оружан судар. Бечки лист „Zeit“ има допис из Сарајева, у коме описује како је текао један сукоб на српско-босанској граници код Бјелине. Босански сељаци прешли су на једну аду, коју Србија рачуна у своје, и почели су сјећи дрва. Србијанска финансијска стража дође и отјера их. Сјутра дан

врате се сељаци придружени са 70 босанских жандарма. У сусрет им изиђу србијански жандарми, али одмах затим дођу и три чете србијанске војске. Босанске власти одговоре им на мах са седам чета. Између официра дошло је до оштре свађе, ушљед чега, веле, погинуо је један србијански жандармски наредник. Српска војска на то припуца, али, веле се, у ваздух, послје чега се успјело да се ствар на миру сврши. Како? — то не кажу, али се може погодити. Кад сви пуцају а они не одговарају, него се ствар на миру рјешава, зна се који су јуначки умакли.

Тачност чиновника. Председник министарског савјета г. др. Л. Томановић издао је свима државним надлештвима распис, којим је саопштио ријешење министарског савјета, „да чиновници свију државних надлештава морају тачно долазити у канцеларије на одређене часове и да не смију напуштати исте док су надлежне старјешине у њима без њихова одобрења, ма то било и послје канцеларских часова“. О томе ће се водити строг надзор и сваки чиновник који би се огријешо казниће се први пут писменим укором, други пут мјесечном платом, а трећи пут сматраће се да је самовољно напустио службу и биће отпуштен.

Мађар члан „Матице Српске“. Новосадска „Матица Српска“ избрала је за почасног члана државног секретара министарства правде Јулија Рохонија, који је био краљев комесар при отварању српског црквеног сабора ради признања његових заслуга око унапређења и потпомагања српске књижевности. Од угледних Мађара Мавро Јокај био је пошљедњи, који је почаслован избором почасног члана „Матице Српске“.

Отпочела предавања. У великој гимназији цетињској отпочела су предавања првога овога мјесеца. Задочњено је с њима ове године зато, што је за гимназију уступљен цио горњи спрат билбарде и што се он имао поправљати. Настојавањем директора г. Мирка Мијушковића одаје су реновиране колико је год могло боље и сразмјерно у доста кратком времену, на чему му ваља захвалити.

Закључен зајам. Јављају из Цариграда, да је постигнут споразум с француском владом о назначењу једнога француског заступника као члана врховне државне контроле, и да је тим обезбјеђен зајам.

Српски народни гуслар. За вријеме свога боравка на Цетињу српски народни гуслар Петар Перуновић био је предусријетан са особитом пажњом, те је имао част да гуди у Двору, а тако исто је био призиван у многе угледне куће наше Перуновић је такођер гудио пред ученицима основнијех школа, затим у Војном Стану пред питомцима официрске школе, у дјевочачком институту, гдје је читаво весеље било приређено, и јуче послје подне пред ученицима гимназије у Зетском Дому. Перуновић је данас отпутовао за Подгорицу, одакле ће у Никшић. При повратку на Цетиње приредиће нарочити концерат за ширу публику. Овога младог и честитог нашег народног гуслара најтоплије препоручујемо општој пажњи.

Погубљени. Арнаутске вође из пошљедњега устанка Тали, Цафер Сулејман Хусејин погубљени су у Дибри.

Телефон. Између Цетиња и Подгорице је васпостављена по најповијем Пупиновом систему телефонска веза и телефонска станица у

Подгорици предата је данас саобраћају и вршиће непрекидну телефонску службу. Исто тако и вирска телефонска станица предата је саобраћају и вршиће ограничену телефонску службу. Сад се ради на спајању Колашина са Подгорицом.

Новине у Америци. Чикашко „Уједињено Српство“ у нарочитом чланку говори о нечасној улози неких српских новина у Америци, а поводом њиховог некоректног држања према Црној Гори. У мјесто, вели, те новине да се баве тиме каква је и која опасност пријети српском народу од туђе најезде и туђег уплива и како ће томе стати на пут, они ћутке прелазе преко тога и све своје опште стрипеле на перили су на Црну Гору, да изгледа да је српском народу свуда добро само да није у Црној Гори и ако сва угледна свјетска штампа о њој говори са поштовањем и пажњом. На крају истиче да улога ових листова није ни мало часна, да служи туђинским интересима и да се сва та нечасна кампања разбија о свијет поштених људи и сасвијем је бесплодна, те је зато и осуђује.

Снијег. Мађарски листови јављају, да је у извјесним комитатима нао снијег, а на другим мјестима да је завладала зимска студ, која се и у нас у велико осјећа.

Позориште. Сјутра у вече је представа „Грули Дом“, драма у три чина од познатог хрватског писца Срђана Туцића.

Из Народа

Пјевачко друштво „Братимство“.

Пишу нам из Бара:

Није ту много прошло од прве забаве а већ овданије пјевачко друштво „Братимство“ приредило је и другу забаву са играњем на рођендан нашег Узвишеног Господара 25. септембра. Почетак је забаве био тачно у осам сати у вече. Ибу је отворио председник друштва г. оф. Саво Дабаковић прикладним говором, послје чега се приступило извођењу програма од неколико песама и представљања шаљивог комада „Јазавац пред судом“. Цио програм изведен је на задовољство присутне публике, која је приказивање пратила са највећим интересовањем и више пута велико поздрављала врвједне чланове плескањем, јер ваља знати да пјевачи и ако почетници ипак својом истрајном вољом и трудом ево већ из два пута дају грађанству могућности, да проведу по неколико часова у заједничком пријатном забављању. Забава је трајала до 10 сати, послје чега је настала играчка до дубоко у ноћ, а пристанку публика је пожелела, да их вриједно друштво што скорије овесели и са даљим забављама. — Како се чује, управа друштва и чланови носе се мишљу, да набаве и музичке инструменте. Лијена замисао, коју би свакако грађанство требало да што прије приведе у дјело, шта би у истини служило на част и самоме граду.

† Н. Каваја Добрљанин

Пишу нам из Бара:

Концем прошлог мјесеца преминуо је Нико Каваја Добрљанин, који је у доба војевања, од знамените 62. год., дигао пушку за одбрану отаџбине и у свима бојевима, који су се од тад развили показао се као ратник, о чему сједоче шест рана, које је у тим бојевима добио, а од којих је за живота тешко патио па најпослије и смрт добио. У мирно доба живио је сиромашно, али часно и поштено. С покојник м се приједним говором опростило Стеван Бурашковић, цариник, у коме је истакло његове ратне заслуге. Лака му прна земља, коју је истински вољно и јуначки бранио!

Браћа из Америке за „Бранка“

Пишу нам из Подгорице.

Лијен и похвалан примјер дарежљивости указаше нам браћа Црногорци из Америке који овданијем пјевачком друштву „Бранко“ послаше прилога 40 долара а на име: Митар Н. Вукчевић, Саво А. Вукчевић, Стеван Т. Вукчевић, Јован С. Вукчевић, Јоко Н. Вукчевић, Благо

Б. Вукчевић, Анто Т. Вукчевић, Машо Ђ. Ненадовић, Никола С. Пејовић, Спасоје С. Пејовић, Бошко Бурзан, Јован Бурзан, Милош Ивановић, Радисав Ивановић, Машан Вујковић, Благо Драговић, Крсто Чучковић, Божо С. Бурзан и Михајло С. Бурзан. Нека им је топла хвала на таквом племенитом и братском шаљња, који у исто вријеме тиме доказаше да су свјесни важности и потребе оваквих просвјетних установа.

Све због колере

Ова страховита зараза изазива и врло интересантне догађаје, који су некад и врло трагични. Зато и заслужују да се забележе.

Тако се у Ердуту у Мађарској десила читава трагедија.

Познато је, да је Дунав оглашен за заразан и да се не би из њега вода употребљавала и зараза ширила, то су власти дуж ове ријеке намјестили стражу, која брани да се вода из Дунава узима.

У близини Дунава била је у Ердуту кућа жељезничког лојача Јована Бабела и његове гуске једног дана полетјеше пут воде. Ко би још неразумним гускама могао забранити, да не плове по води! Али док су гуске тако неразумне биле, стражари су појмили опасност од те њихове шетње, те покушаше, да их врате. Залуду. Гуске као гуске, преплашише се и разлетјеше се по ријеци и стражарима ништа друго не остане него, да за противстајање и непослушност употребје оружје. Знали су врло добро за законске прописе, да у случају ако ко не слуша њихове опомене и противи се, да могу употребити оружје. Истина, није им баш речено, да те мјере предузимају према гускама, али кад могу оружје подићи на дуле, зашто не би могле и на гуске? Живот људски тек је скупоценији од живота гуске!

И принукаше...

На глас пушке лојач Бабел истрча из куће и имађаше шта и видети: стражар пуца на његове гуске.

То га у толико мјери ражљутило, да и он дограби своју пушку и сасу на стражара. Као вели, кад ти можеш да пуцаш на моје гуске, могу ја и на те! И међу њима се отвори права битка. Лојач пуца на стражара, а стражар на лојача. Само је лојача послужила боља срећа. Он погоди стражара, а из тог једно дијете, које се ту у близини нашло.

Због тога је сада лојач затворен и предан суду, а гуске одвијени, а лојачу што је покушао да уопште и рана стражара и невини дијете.

Други је био случај у Цетињу. Он тако овако трагичан, али је још интересантнији. То ћемо изнијети у наредном броју.

Из књижевна свијета

Нова драма Леонада Андрејева. Ускоро ће изаћи у руском књижевном листу „Шниовнику“ нова драма Леонада Андрејева под насловом „Гаудеамус“. Ево јој у кратко садржаја: Рађа се зби-

ва као и у „Бачкој љубави“ у кругу свеучилишне младежи. У круг свеучилиштираца долази стари ђак, бивши политички проганик, који је у Србиру изабро жени и кћер. Има му 44 године и хоће да почне живот изнова. „Он је из васпитања завода“ — вели о њему Дина Стери, богата, лијена студентина, код које су се сабрали чланови клуба. „Он нема ни рођака ни пријатеља и он је сам за себе добио све. О да знате његов живот! То није живот, него цијела повијест страдања, биједе, борбе. Истина, каткада се чини чудним“. А он сам говори овако о себи: „Заиста, мало је смијешно, када такав — сијед човек носи униформу ђака, одијело младости, процвата живота и сила. Каткада ја сам себе сравњујем са старим убијелом вјенчаном руку, са цивиљем биелим косама. Крај ваших црних глава моја се може чинити чудном и наводити на тужне мисли; но ја сам искрено одан науци, топло љубим младост и смјех и у свем ћу вам бити добрим другом. Примите ме“.

Стари ђак уђе у клуб, постаје друг-ђацима и залуби се у Дину Стери. „Он је жедан живота“ — говоре о њему млади другови.

Но доба тражи своје и стари ђак не може да живи с младежи. Тешко учи лекције. Тако се драмски свршава покушај његов, да изнова почне живот.

Дина љуби ђака Тенора, а не њега. Тенор брижно чува свој глас и ради тога не долази на састанак. Дина се с њиме посвади. „Кукавац, каријерист“ — додајује му Дина и те ријечи дубоко га узриједе. „Ја ћу јој показати“ — огорчено запријети Тенор. И он на све могуће начине настојава, да поквари свој глас: пије, пуши, гута снјег. „Мени не треба ваше савиљности“ — вели у пијаном стању Дина. „Поклоните ју другоме, који је требју. А ја идем у крчу. Ха-ха-ха! Но што ме мотре? Презирете ме, јелте? Кукавац! каријерист! Ха-ха-ха!“

Дина: Је ли освета? Ја нијесам очекивала од вас, Александаре Александровићу, да ћете се овако мени освети. Зашто?

Тенор: Мени не треба гласа. Ја ћу хрипати, но хрипати поштено као козлов. Ха-ха-ха! Ја хоћу, да ви мене уважавате.

Дина је тронула. Чувство проваљује по-воном сином и она се помири са Тенором. Старом ђаку угашена је пошљедња нада, да ће му Дина поклониће љубав, која се нада стаја будити у вријеме раздора Дине са Тенором.

Пошљедњи се чин збива на Бачкој и-риши. Дина савом младошћу, љенотом и љубавићу прелази према Тенору.

Стари ђак се одијава друговима, да од-дају да у Ердуту нијан. Сви су на својем мјесту, да са сам сувишан. Мислио сам

да ћу се још једном издати о јед-једном случају, који је мени уписа Ката-риша, да овај ар-ар-ар-ар-ар, љубилицу, а заборавају да даде стражара замјени-ти. И већ нема тога цијета, па и царине нема, а он све стоји у пушном и чува ду-его мјесто, па не смје да се макне. Тако ево и ја. А колико је таквих стражара по-би ево свијету пошјава — већ нема опо-га, који је ваљо, да је да постави, а јунак све стоји и држи пушку...

„Ево ја цијело вријеме лажем!“ — од-крива своју душу студентини Лили, која га жали: „Како бих могао проживити ма и један дан, а да не лажем“. „Или ти не знаш, шта је моја истина, истина ево ове сиједне главе, дрхтавих кољена, истро-пијена срца! Ах, Лили, ја сам као глуна трубља громорно позвао на бој саму судбину, и сво оборен лежим пред њезним ногама, па нијесам заслужно ни смиловања, ни милосађа. Сваке јесени, Лили, падају са дрвећа милијарде листо-ва и њима би већ била сва земља по-кривена, као дебелом старим покровом и не би било мјеста живом створу да без тога не ницелаву. Тако ћу ницелути и ја, стар, преживио, жалостан лист, који сам се тако глуно пробудио у прољеће у-шљед младахне, зелене траве. Не жадити, него погом ме мораћ изгзити! Боже мој, зашто је живот тако красан, зашто је он красан! Данас ми је друг Онуфирји ре-као: „Жедан си ти, старче, живота!“ А он није жедан? А ти, Лили? Мили ви моји пернати голубови, нека остану код вас моја љубав, а ја ћу... поћи далеко. Није успело, да се одспеним, поћи ћу на по-клон самој истини: узми ме, вежи ме! А ја ћу омет пођећи!“

Игра се сврши. У дворани збор мла-дих гласова пјева „Гаудеамус игнпур“. Стари ђак бјежи у предсобоје, пада ни-цие и тихо заплаче.

ОГЛАСИ ОБЈАВА

Ко жели купати земље оранице и косачице у околини Никшића као и једну лијењу кућу на Цетињу не-ка се за услове као и детаљније информације обрати на адресу — Цетиње, 15. септ. 1910

Александар К. Матановић

адвокат.

(Катунска улица број 101)

5-5

НА ЗНАЊЕ

Продајем моју кућу у Давидовом Граду, која је ограђена савом материјалом, са новим плочом уређеним собама. Кућа је двокатница. Ко би желио купити нека ми се ради. Кућа је за 9.000 перпера, ко жели пријати једну хиљаду нека ми се јави.

Ово сматрам људу мојом шефијам у Давидовом Граду.

Цетиње, 1. септембра 1910. год.

Лазар Чобелић,

учитељ.

1-3

Официрско одијело

Израђујем по новом пројекту брзо, солидно и са умјереним цјенама. Примам поруџбине и из унутрашњости.

С поштовањем

Јово Бујишић,

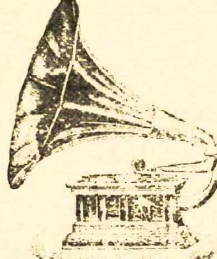
кројач на Цетињу.

1-10

НИКОЈА КНЕЖЕВИЋ

ЦЕТИЊЕ

Препоручује своје стовариште:

Грамофона најсавршеније врсте куће „The Gramophone Company Ltd“ са двостраним плочама најновијих српских и страних мелодија, а тако исто и сав прибор за њих.

Сагова цених, златних, сребрних, никлених и челичних, као год и најпризнатије „омега“, „роскопе“, „цилиндри“ и „анкере“. Исто тако и зидних и столних сатова.

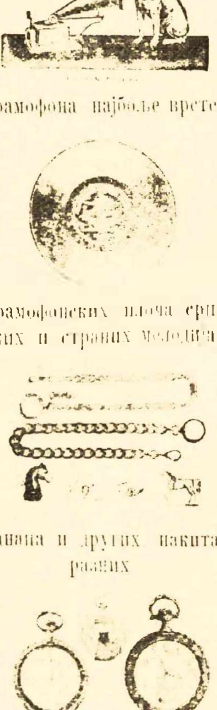
Ланаца и другог накита разних врста као и јубиларних почев од златних, па све до никлених

Наочара и догледа све најбоље квалитета.

Дописница разних врста, фотографских снимача са јубиларне прославе, издање књиџаре Тошовића из Дубровника, као и јубиларних издања Прославног Одбора а тако исто и албума Владарске Куће и Црне Горе. Главни деп о ових издања је ово стовариште и препродавци у унутрашњости и одавде имају се њему обратити. Даје се на дописнице по утврђеној цијени 20% „а на албуме 7%“ рабат франко Цетиње.

Цијене су утврђене и солидне, а за грамофоне и плоче по ценовнику франко Цетиње.

Поред ове радње држим и радионицу сатова, у којој израђујем и оправљам све врсте сатова, као и грамофона. Радионицом руководи одлични вјештак са стране. Цијене су утврђене и солидне.

Грамофонска плоча српских и страних мелодија.

Грамофонских плоча српских и страних мелодија.

Ланаца и другог накита разних

Цених сатова, златних, сребрних, никлених и челичних и „омега“

Штампа: Ур. И. Државне Штампарије. Власник и одговорни уредник: Лазар Чобелић